

Cotisațiunile, abonamentele și
orî-ce cereri relative la expediție
precum și costușurile privitoare la
redacție, se trimit pe numele ca-
sierului G.H. NICOLAU directo-
rul școlii de băieți No. 3 Piatra-N.

ABONAMENT : Investitorii și
institutorii din alte județe precum
și persoanele cari nu-s în corpul
didactic, vor plăti ca abonament
4 lei pe an
Abonamentul se va plăti înainte

„PROPAȘIREA”

REVISTA SOCIETĂȚII CORPULUI DIDACTIC

DIN

JUDEȚUL NEMȚU

APARE ODATA PE LUNA

Anul IV. Piatra N. 15 Ianuarie 1900 No. 4 și 5

Serbarea școlii de Institute din Iași.

*Discursul d-rei Elena Buznea — ținut la 25 Noembrie 1899, în
ziua de Sfinta Ecaterina, patronul școlii.*

Astăzi școala Normală de Inst. din Iași, cea mai
veche școală de fete din țară, serbează a 65-a aniversare a sa.

Am avut ocașie, la altă aniversare, să spun că
de un timp încoace se dă tot o mai mare însemnătate
serbărilor școlare și aceasta de sigur, nu în scopul de
a spori zilele de recreație de peste an, deja destul de

numeroase. Intențiunea autorităților școlare e ca zilele de serbări școlare să fie ocazii solemne, în care profesorii întrunindu-se cu elevele și părinții lor, să aibă mulțumirea că pe lângă lecțiunile obișnuite ce fac în clasă să le deștepte entuziasmul pentru avânturi nobile și patriotice, să le desvolte sent. recunoștință, să le întrețină cu chestiuni sociale din cele mai însemnate, sugerându-le idei și sentimente morale care să conducă tinerimea în viața practică, făcând din ea oameni demni, conștiincioși și muncitori.

În anul trecut tot de aceea și tot cu această ocaziune, ziceam, c'ași dori ca cu ocaziunea aniversării școlii să atrag atențiunea elevelor noastre, asupra unui curent născut în societate, care va turbura și la noi mersul normal al societății și care va pune în primejdie viitorul țării prin desechilibrarea funcțiunilor ei vitale.

Acest curent se manifestă prin tendința crescândă a tuturor—și acelor inteligenți și a celor lipsiți de inteligență—de a trece școala secundară și liceul, cari odată terminate de cei mai mulți la limită, grație indulgenței datorită une ori cine știe căror împrejurări, elevul capătă o diplomă.

Cu această armă, tînărul aleargă la puternicii zilei spre a capata funcție.

E de nedescris situația adese-ori penibilă în care se găsesc și reprezentanții autorității, cari au dreptul de a acorda funcțiuni, și solicitatorii.

Cei dintâi au durerea de a nu putea satisface de cît o foarte mică parte din cererile ce primesc. Și încă

și pentru aceștia, câte greutăți nu intimpină! de câte considerațiuni nu trebuie să țină samă! câte nedreptăți nu trebuie să facă, înlocuind adese ori pe slujbașii vechi! de câte ori, în fine nu se văd nevoiți să creeze funcțiuni, încărcând fără rost budgetul statului! Dar cu acestea, nu s'a satisfăcut de cît foarte puțini, cum spun. Tot restul, împreună cu un întreg cortegiu de protectori, rămîn nemulțămiiți și devin adesea dușmanii nenorocitului de la putere, care nu i-a putut mulțami pe toți.

Pe de altă parte, absolventul de școală secundară, devenit acum candidat de funcție, se roagă, se milogeste la toată lumea, pentru un bilețel de recomandatie, stă cu zilele pe scările ministerelor, sau prin anticamerele deputaților, fâgăduiește și 'și ia angajamente de conștiință pentru viitor; calomniază, face intrigă, cite odată chiar comite infamiile cele mai grozave. Cîtă decădere de spirite și de caractere!

Acesta este tabloul sub care se presintă parte din tinerețea noastră, menită a forma—dacă nu vom lua măsuri din timp—un imens proletariat intelectual!..

Și din nenorocire numărul celor cari roiesc în falanga cerșetorilor de funcții, sporește în fie-care an, pe măsură ce școlarele secundare de băieți și de fete dau diplomă la o nouă promoție, pe măsură ce „se pășește de tinerețe o nouă treaptă pe calea progresului“ cum s'ar zice la o distribuție de premii.

Ușor se pot vedea consecințele acestei stări de lucruri.

Iată după Henry Béranger care a studiat chestiunea proletariatului intelectual din Franța, consecințele:

creșterii prolet. Intelectual și a funcționarismului într-o țară: perversitatea spiritului public prin mania favorurilor; abuzul protecțiilor, decadența repede a energiei industriale, comerciale, agricole și artistice; dezvoltarea spiritului de intrigă și de servilism în locul activității sufletului și a francheții caracterului, o confuziune crescândă între politică și administrație, un budget de cheltuieli îngrozitor de mare și care se mărește pe fie-care zi, în fine triumful unei birocrații sgomotoase pe ruinele energiei naționale.

Îată de ce am crezut că e bine să revin asupra acestei chestiuni și în anul acesta, căci chestiunea proletariatului intelectual și a crizei funcționarismului cu consecințele ei fatale sunt adevăruri care vor trebui neconținut repetate tinerimei. În anul trecut am spus ceva asupra proletariatului intelectual din Franța, acum dați-mi voie să spun câte-va cuvinte asupra proletariatului intelectual din Italia cu speranță că Normalistele — viitoarele institutoare — se vor pătrunde de aceste observațiuni și vor înrîuri atât ca educatoare cât și în mediul în care vor trăi, în sensul idealului la care trebuie să tindă România.

Proletariatul Intelectual în Italia

Italia după cum se zice e saracă și aproape nu se simte în stare de a lupta cu cele-l'alte țări în marele război economic dintre țeri și continente. Datoria publică crește; agricultura, industria, manufactura, comerțul decad. Emigrațiunea a făcut ravajii pe la țară.

Marquisul Paulucci di Calboli, care studiază criza

funcționarismul în Italia, crede că 'n parte, această stare se datorește unei direcțiuni greșite în educațiune, căci în Italia ca și în cele l'alte țări latine scopul educațiunii ar fi de a distruge ori-ce instinct de inițiativă individuală.

Ast-fel pe când ceea ce caracterizează Educ. Anglo-Saxonă și Americană este „voința de a fi liber și de a câștiga prin muncă“ rasele latine au parcă un scop contrariu. Anglo-Saxonii știu bine că societatea are mai multă nevoie de uvrieri de cit de poeți, de vizitatori și Anglia care vrea să fie bogată și puternică, dă cea mai mare importanță așa numitei educ. tehnice.

În Italia lucrurile se petrec tocmai din contra. Iată un ex. clasice în această privire.

Se știe că sulfurele este una din principalele producțiuni ale Italiei. În 1872 guvernul Italian înființează o școală în care să se învețe tot ce privește estragerea și întrebuințarea sulfurului. Cine ar crede că școala aceasta n'a avut nici odată mai mult de 6 elevi. În anul școlar 1883—84 a avut 2, iar în 1885 — 86 numai 1, când bine-înțeleș școala s'a desființat.

Pe când dar, în toate școlile secundare și în licee, numărul noilor înscriși, covârșește totdeauna numărul locurilor disponibile și sporirea școlilor se cere pe fie-care an, singura școală cu caracter practic a trebuit desființată din lipsă de elevi. Și această tendință e în spiritul întregii rase latine, căreia cu drept cuvânt i se aplică caracterizarea unui scriitor American care zice vorbind despre problema Educației din Europa:

„Vous - depeuplez les ateliers pour surcharger les academies“

Iar cauza acestei direcțiuni greșite în educațiune, Paulucci di Galboli o atribuie ușurinței și indulgenței cu care se trec esamenele. Fraccaroli istorisește c'a văzut tineri cari se presintă de 7—8 ori la acelaș esamen și citează exemplul unui student în medicină care după ce a căzut de 5 ori, la al 6-lea esamen, comisiunea esaminateoare desperată, de frică că s'a presenta a 7-a oară, i-a admis doctoratul.

Adevărata cauză însă pare că stă în inclinarea naturală a poporului Italian. Italianul are caracter vioiu și nerăbdător; tinărul Italian este visător nu ca englozul care cîntărește totdeauna și pentru și contra. În firea Italianului stă tendința de a se face întreținut de stat.

O altă cauză stă în prejudițiul părinților. Aceștia cred că prestigiul familiei scade dacă copiii lor se vor deda la industrie, la Comerț. Li se pare că alt-fel e tratat un funcționar de cit un negustor bună-oară.

Din cauza acestei ambițiuni reu înțelesă, nu-i de mirat că burghesimea adoptă aceste concepțiuni false despre viață și-și retrag copiii din lumea afacerilor.

În Italia Aristocrația nu s'a dat mult la funcționarism, în schimb funcționarismul a fost totdeauna idealul ținta supremă a clasei uvrierilor.

Uvrierul vede că munca intelectuală este singurul mijloc de a eși din starea sa și de a se ridica la nivelul celorlalte clase și unul din cei mai talentați autori dramatici *Gallina* a aratat în piesa sa „Ambițiunea unui uvrier“ enormul reu cauzat și familiei și statului de dorința nehibzuită de a face din copiii lor funcționari.

De aceea Garibaldi doria pentru binele țarei, ca

copiii să continue profesiunea părinților, zicând că acesta a fost secretul bogăției și a prosperității orașelor Italiei în evul mediu, în special a Florenței.

În afară de aceste condițiuni economice și psihologice multe împrejurări contribuiesc încă la incurajarea acestui curent în Italia, așa:

Instinctul filantropic al particularilor reu înțeles și reu aplicat. În adevăr nu există ocupațiunea agrară, industrială care să atragă pe un tânăr. Toate societățile de bine-facere, toate legatele tind azi să ajute numai pe acei cari—ori pot, ori nu pot—dar caută să stîrșească școala. Nu se incurajează tot așa și educațiunea tehnică, et industrială.

Elena Buznea

(Va urma)

IMPÉRATUL MÂNĂ DE FER

(Urmare)

Băetul crescuse acuma mărișor, dar și fata se ridicase cu încetul. Fata era așa de frumoasă de se uimea și sorele privind-o; însă pe lângă frumusețea mai avea și alte daruri mult mai prețioase: era dulce, blândă și milosă ca mă-sa; pe când băetul era aspru, rău, hărățagos și pizmătareț, tată-său în picioare.

Băetul numai se'ntuneca la față când se uita la soră-sa și înima i se'ncârjoia de pizmă, vedënd-o purtată din brațe în brațe, când de tată-său, când de maică-sa. Și fiind că de când se născuse fata el era mai nebăgat în samă de Mână-

de-fer, ce să facă? se sfătui ce se sfătui cu hârcă cea bătrână, favorita împăratului, care-i fusese dadacă și înjghebară planul:

Intr'o di, pe când se juca cu soră-sa prin grădină, băiețelul duse fetei:

--Dă-mne! tare nu mai pot suferi pe tata cu mâna lui cea rece și tare, și numai din pricină că el tot m'a purtat și m'a strins în brațe, când eram mic, cum ești tu acuma, uite! și mâna mea s'a făcut ca a lui. Ai să vezi că mână-poț-mâni și ție are se ți se întâmple cea ce mi s'a întâmplat mie și acesta numai și numai din pricina tatei, căria îi ciudă pe tine că nu-i sameni măcar într'atâta lui. Bagă de samă și te păzește, că dă! eu sunt băet și la mine trece merge; dar tu, fată, să ai o mână ca a mea, ai ajunge de risul tuturor.

Tote aceste, reuțaciosul le dicea numai ca să învenineze inima fetei și s'o porniască în potriua tata-său, că dor se va întorče iarăși, împăratul, cu dragoste cătră el; căci Mână-de-fer cel mic scia pricina mânei lui și a tatalni-său de la hârca care-l dădăcise și care afla toate ale împăratului și de nimic nu era streină, ca și cum necuratul ar fi pus-o stăpână peste casă și toți cei din ea. Numai de Viorica nu se putuse atinge, cum Satan nu se pôte atinge de evanghelie, iconă, și tămâie.

—Și pe mine, frățiore, tare mă dore, când tata mă cuprinde și mă stringe cu mâna lui cea tare, respunse frumôsa fetiță—dar ce să fac? nu pot dice baiu, că dor tată imi este și nu voiesc să-l supăr și să mă împotrivesc lui.

—Bine, bine! las c'ai să vezi. De te-a tot purta în brațe și ați și mâni, ai s'ajungi ca mine: uite-așa!—și reuțaciosul îi arată mâna lui cea blestată cu care o atinse

ușor pe gât și obraz, ca să'i simtă recela.

Pe mititica o cuprinse fiori de grăză. Ea se nită lung la mânuța ei cea albă și frumosă, și tare nu-î pria gândul, că s'ar putea într'o di s'o vadă țapănă, rece și neagră ca mâna blestemată a fratelui ei. Se tot batea cu indoiela: ori să spună, ori să nu spună mă-sei, dar la urmă nu mai spuse nimic, temându-se ca să nu dojenescă mă-sa pe băet.

A doua di fata alerga prin grădină, după fluturași, și ea singură fluturaș părea. cu rochița ei albă, albă și rumenă la față și pe cap purtând o coroniță de viorele, că așa o gătea mă-să totă vara. Iacă că și împăratul veni în grădină și cum o zări, fața i se lumină ca de rațele sfiintului sore și cuprindend-o din fugă în brațe o sărută dulce și de multe ori, strângend-o cu dragoste la piept.

Copila își aminti numai de cât de vorbele fratelui ei, se îngrozi și sbatend-se în brațele împăratului, începu a plânge cu trei rânduri de lacrimi, țipând cât îi lua gura:

—Lasă-mă! lasă-mă!! mâna ta cea tare mă zdrobesce. Lasă-mă! că tot ai să mă porți în brațe, ai să mă drăgostesci, ai să mă săruți, până ce m'ouă alege și eu cu mână de fer ca tine și ca frate-meu.

Împăratul se îngră la față, incrunță sprincenele și lăsând copila jos: mut, cu ochii întunecați și fruntea încrețită, întră mugind de durere în palat, unde întâlind pe feciorul-seu, care pândea să vadă ce se va întâmpla între tată și fată, îl cuprinse pe el în brațe și sărutându-l, îl strinse cu putere la inima lui plină de amărăciune și venin.

—De ce ești supărat, dragă tată“ îl întrebă șiretul băet, netedind și alintând pe imperat și făcend-se și el supărat; dar în inima lui nu mai putea de bucurie, vedend că tatu-seu se întorce iarăși cu dragoste cătră dînsul.

Mână de fer, ne mai putând răbda spuse tot băetului:
—Mama o pune la cale, eu am auzit-o, cu urechile mele, cum îi spunea că asupra ta și a mea a căzut blestemul maică-sa.

Impăratul credu; căci nu-și închipuia ca hârca cea bătrână să fi ajuns până acolo, ca să spue tot băetului și să-l ațite împotriva mamei lui. Furia și reutatea lui Mână de fer, care până acum păreau adormite, nu-și mai affară margini. Din acea zi nu mai avu ochi să vadă pe drăgălașa Viorica orî pe mama ei. Mai mult încă: dete poroncă ca nu cumva să iasă copila în grădină, c'o sfarmă; căci el se temea ca să nu se'ndioșeze la vederea ei și să-î ierte rana ce-î făcuse 'n inimă. Copila și mama stau închise 'n casă și numai noptea târziu, după ce împăratul și toate slugile adormiau, se furișau și ele în grădină de plăngeau la lumina lunei și în recôrea dulce a serei, când mirosul viorelelor parcă le mai mângăia și le mai ridica puțin cea jale de pe inimă.

Anii trecură unul după altul, Mână-de-fer iarăși se făcuse crud și lacom, ca mai înainte, ba încă acuma era și mai împătimit, căci îl mai înțeția fecioru-său, care povățuit și de babă, ajunsese mai dihai de cum fusese tatu-său; că dōră nu degeaba dicetōrea spune: „capra sare masa, dar iēda sare casa“.

Biata Viorică—cu cât crescea cu atât mai mult își simțea amarul vieței: frate-său o batjocurea mai rău de cât pe o slugă; iar dacă din întēmplare tată-său o zărea, scrășnia din dinți țipând la dînsa: „Fugi, piei! sāmânță afurisită! nēm scârbos, mōle și putred; fugi! că și numele tău nu pot dice fără să mi se tulbare măruntaele în mine; Am să ve sdrobesc pe amândouē: pe tine și pe mă-ta cea plină

de fiere și venin; că ea și némul vostru cel ticăloș mi-ați fost amarul și nenorocirea vieței mele!“

Intr'o sară, mama și fata stăteau, în grădină plângënd. Viorica își luă curaj și dîse:

—Mamă dragă, nu mai este chip de trăit aici, haide să fugim în cotro ne-a îndrepta Dumneđen; că dör el vede jalea și nenorocirea noastră și nu pöte se ne lese. Nu-i așa mamă?

—Eu nu pot fugi, draga mamei, nu, căci așa mi-a fost scris sa sufër și trebuie să le trag töte până la sfârșit; dar de tine mi se rupe inima și tare ași vrea să te pun la adăpost; dar cum? Să te las să pleci singurică, nu mē'ndur; cöci ce te vei face tu, de nimic scitöre, străină și fără nici un sprijin pe lume.

—Lasă-mē mamă să plec în cotro m'or îndrepta ochii. inima-mi spune că *D-deu* are să-mi ajute, și cine scie? pöte te voiü scapa și pe tine.

—Draga mea, pentru mine nu e scapare, ași vrea ca numai tu să scapi; iar cu mine întâmple-se ce se va întâmpla.

Peste nöpte imperătesa visă iarăși pe maică-sa, care mângâind-o, îi spuse să lese pe Viorica să plece 'n lume, numai să-i puie în sin mănunchiul de viorele de la icöne. Îi dadu apoi povață cum s'o sfătuiască mai întâiü pe fata și apoi să-i deie drumu să se ducă, că *D-deu*, pe care ca îl va ruga necontentit, n'are s'o părăsască.

Și Viorica vedü în vis pe Bunica-sa, care era leit chipul maică-sa, Bunică-sa îi spuse să plece, însă să aibă grijă de mănunchiul de viorele, ce-î va pune mă-sa în sin, să nu-l piardă. Apoi bunică-sa îi povești cele întâmplante între Viorel și Măna-de fer și-î făgadui ca va avea grijă de ea

și va ruga necutenit pe *D-zeu* să n'o părăsască și s'o apere pretutindenea.

A doua zi Viorica povesti visul mamei sale și cuprinsă încă mai tare de groza tată-său, o rugă să plece și ea.

Impărătesă nu se invoi, ci dându-i bine cuvintarea ei de mamă, o îmbrățișă cu dulcătă și durere; apoi îi dădu bani de cheltuială și straițe de priminelă, îi puse 'n sin mănunchiul de viorele, spunându-i, că când floricelele vestețe se vor acoperi de rouă, să scie că acele sunt cele de pe urma lacrimii ale mamei și atunci să alerge numai de cât la dânsa, dacă va voi s'o mai apuce cu zile.

Viorica plânse cu amar și greu îi venia să se despartă de maică-sa, dar acuma ea singură o îndemnă să se depărteze și așa biată copilă plecă în cotro o îndreptau și pe dânsa ochii.

Merse ea cât merse și numai iacă că pe la sfârșitu zilei a treia zăresce în depărtare o întindere roșă, cum e focul, peste care scânteiau rațele sorelui în asfințit.

Ea se 'ndreaptă cu'n „Dómne-ajută“ într'acolo și numai ce dădu de o pădure desă, mare și înaltă, dar acea pădure nu era ca toate cele alte păduri, ci copacii, ierburile și florile din ea, erau cu totul de mărgean și când batea vântul de le clătina, vuiau de se cutremura pământul și în vuetul acela și se părea că audii glasurile valurilor de la toate mările din lume.

Viorica întră fără sfiela și merse tot înainte, dar încotro se 'ntorcea tot de pădure da. Umblând ea'n toate părțile, căutând un drum sau vre o carare, iuoaptă. Atunci o cuprinse frica, dar aducându-și aminte de făgăduința bunică-sa din vis, se culcă fără gtiță și adormi stringend la

piept mănunchiul de viorele și rugând pe D-deu să apere pe mama ei, remasă în voia furiei lui Mână-de-fer.

Copila dormi somnul adânc și dulce al nevinovatului. Când se trezi în zori de dimineață, auzi aproape de ea un gemet slab și subțirel, se duse înspre partea de unde se audea gemetul și numai ce zări o turturică cu un picioruș, sângerat. Viorica o luă, îi griji și îi legă piciorul și o luă cu dânsa, plecând înainte, să gască un drum sau să deie de capetul pădurei; dar în cotro mergea drum nu mai găsea și de capetul pădurei nu dădea. Desnădăjduită, copila se puse jos și lacrimile o podidiră.

—Nu mai plânge, copilă bună și milosă, m'ai ușurat de durere, am să-ți fac și eu un bine: scotă-te și vino după mine“. Astfel îi vorbi turturica Vioricăi.

Pe față o cuprinsese spaima când auzi paserea vorbind; dar turturica o ciuguli ușor cu pliscul pe obraz și îi disc:

—Nu te teme, că cele ce ai să vezi de acum înainte, sunt mai de temut de cât cea ce ai văzut până acuma; dar cu răbdare și curaj peste toate vei trece. N'aibă grijă și heide. „Și turturica poroi a sbura încetișor înainte.

Viorica o urmă pe un drum îngust, țesut numai cu crengi subțiri de mărgău. Turturica îi disc:

—Feresce-te și te păzeșce foarte tare, să nu cumva să rupi vre o crenguță, dacă vrei să scăpăm cu bine de aici.

—Viorica se păzi bine, călcând cu mare îngrijire. În sfârșit după multă trudă ajunseră la margina pădurei; dar tocmai când să facă cel de pe urmă pas ca să iasă la câmp, Viorica se cam grăbi, bucurată că a scăpat, și aninându-și rochia, rupse o crengă.

Atunci se făcu un sgomot ca de miș de trăsnete și tunete, pădurea se umplu de fum, un miros de pucioasă începu

să înăduşe aerul şi un zmeu roş cum îi focul, cu ochii de jarratic, se arată inaintea fetei, cu dinţii scrâşnind şi cu buzduganul amerinţând.

Viorica incremeni. Turturica punându-i-se pe umăr îi şopti să scôtă iute mănunchiul de viorele şi să facă cu el cruce asupra zmeului, până a n'o atinge dînsul cu mâna. Viorica scose iute viorelele şi cu ele făcu de trei ori cruce în faţa zmeului, care se apropiase şi o înăduşa cu duhorea lui ferbiute. De odată zmeul se făcu galben la faţă ca o turtă de ceră şi înlemni pe loc.

Viorica se pregătia să plece înainte, când zmeul, abia vorbind, inceptu s'o rōge să'i fie milă de dînsul şi să nu-l lese în halul acesta; ci să-i desvrăjască cu buruenele ce era strîns în sin, că pe vieţă'i va rămănea rob, el şi totă împărătia lui, şi pōte că vr'o dată i-a fi şi el bun la ceva.

Viorica, după indemnul turturicăi, care nu se mişca de pe umărul ei, îi dădu o floare veştedă, din mănunchiul ce purta în s'n şi-i dise: să n'aibă de-acum habar, că cât timp va pastra florea şi şi-a ţinea jurămintul, nimic n'are să i-se întămple. Apoi îi spuse numele ei şi a cui fată este şi voia să plece tot înainte. Zmeul o opri şi-i dise şi el:

—Stapăno, iea crēnga asta de mărgean, pe care a rupt-o rochia ta şi ori unde ai fi, de vei avea nevoie de mine, bate de trei ori crēnga 'n vēnt şi eu ţi-o-iū veni în ajutor.

Viorica strinse crēnga şi luându-şi diua bună de la zmeul cel roş, supusul ei, plecă; iar turturica, întinse aripele şi inceptu a sbura voios inaintea fetei.

Zulnia G. Isăcescu
Născută Belcik

(Va urma)

Reua credință în tovarășie.

O dată 3 oameni s'au întovărășit pentru a face negoțorie împreună.—Îi s'au legat pe cuvîntul de cinste, că vor pastra credința ne-strămutată unul cătră altul și că vor împărți câștigul, și contribui la caz de pagubă, de o potrivă.—S'au mai învoit a lucra ast-fel: numai câte doi din ei să umble după afaceri, iar câte *unul* —pe rînd—să rămână a casă pentru a li găti de mîncare și a îngriji și de gospodăria lor.

Și gustarea o luau în porțiuni egale din fiecare fel.

Cât timp au lucrat cu cuget și inimă curată și cu dreptate, li-au mers bine.

De la o vreme, *unul* din ei, care se credea mai deștept, ispitit de *lăcomie*, a început a șovăi, a se gîndi cum să-i încerce, ca să se incredințeze, dacă prin șirelcuri. ar pute să-și însușescă pe ne drept mai mult de cât partea de câștig, ce i se cuvenia în paguba celor-l-alți doi,— și tot curat se rămână înaintea ochilor lor.

Inercarea a început'o, de o camdată, de la un lucru—pe care l'a cređut el — cu totul de nebagat în seamă :

Cînd i-a mai venit rîndul se rămână de gasdă, pe lângă alte feluri de bucate, date ca de obicei **în porțiuni egale din fie-că fel**, a mai servit la masă și **4 oue fierte.**

Atunci, din cei doi tovarășii, cari venise de la afaceri, **unul** mai ager la minte a băgat de samă acesta și bănuind ne-credință, l'a luat la refuelă, cat în șagă,

cât din adins, cu gând de a-î pătrunde în suflet :

—*Da, bine bre! de ce ai fiert 4 oue, că noi suntem numai 3!*

—*Poi, nu vedeți voi, mei verișcanilor, c'asa-î drept, — uite : unul mie, unul lui Mihai, unul lui Gavril și anul mie*“. (Creștând că vor lua-o ca șagă trecătoare).

—*Brava !..Așa înțelegi tu tovarășia : Donă ție și numai câte o parte nouă...“ !.—* (vorbind serios și cu convingere)

Te am priceput încotro ai apucat... ! Ne miram noi.... de ce nu ni mergea bine de o bucată de vreme încoa..... : ești un ne-credincios=viclen! — și unde se amestecă viclenia, treba nu mai merge cu Dămne-ajută.....

Să știi, că de aci înainte, nu mai avem încredere în tine, pentru că țvarășul necinstit și lui D-deu îi urit.

* * *

**Cine 'nșală nu plătesce;
Dar cinste nu dobândește.**

* * *

Cel care-și respectază—și urmăzează după—legăturile pe cuvintul de cinste, date în diferite împrejurări, dovedește: tărie de caracter, nobleță de suflet, și capetă stima și încrederea tu'uror; iar șovăitorul viclen,... micime de suflet, și nu culge de cât... ne încredere și dispreț.

1899 Decemvrie 15

Gh. Nicolau

Directorul școlii de băeți No. 3
din Piatra-N.

Bălcescu, viața, scrierile sale.

(Urmare)

La întorcerea din munții Abrudului, Bălcescu fu prins de cazați într'un sat; scăpând abia cu viața din mânele lor, rătăci pe timp de 3 luni de zile și zăcu de răcoala două săptămâni în bordeiul unui pădurar; veni apoi la Semlin și de aci, sub un nume fals, străbătu totă Austria vindând doniți (cofe). Însfârșit scăpat de ori-ce pericol, în Noembrie 1849 veni la Paris, unde nu încetă de a lucra pe tărâmul diplomatic pentru îmbunătățirea soartei patriei sale, bătând dinie la ușa cafenelelor din Paris și Londra.

Constituția slabă a lui Bălcescu, suferințele din Ghimii și din munții Ungariei, sguuirile morale ce încercase, o prea multă activitate de muncă, cugetare, voință, pe toate căile, un traiu trist și pribeag, suferinți crude, toate acestea îl făcură să contracteze incurabila bolă: phtisia pulmonară.

Vara anului 1850 Bălcescu o petrecu la Ville d'Avray, un sat în împrejurimile Parisului, scriind și aci la Cartea a-III-a din documentala lui scriere:

„Istoria Românilor sub Mihaiu Vodă Vitezul“

Pe erna, se duse cu sora sa d-na Sevastița Bălcescu în insulele „Hyères“ din sudul Franței, lucrând și aci la aceeași operă. Răul mergea crescând. O activitate febrilă-i sleia puterile pe fie-ce zi. Însfârșit, lovitura de stat a lui Napoleon III-a, îi sdrobi toate speranțele ce le pusese în republica francesă, pentru mentuirea țerii sale, îi sdrobi și cele din urmă speranțe de însănătoșire; iată ce scrie el de aci, cu o mână slăbită încă de mult:

„Hyères, Decembrie în 17, anul 1850.

„Minutele în cari scriu sînt pline de amar și întristare. Pe cînd Europa întregă se pregătea a saluta triumful libertății, eroica Franță, de la care ca totdeauna se aștepta semnalul, Franța prin fatalitate și prin neunirea filor seî, cade gemînd în neputință sub un jug umilitor. Fiii fără-delege triumfază în toate părțile și întemează spurcata lor tiranie.

Sufletele generose, zdrobite și rănite de mîrte, vîd apuind din vederea lor ziua mîntuirii. Insu-mi eu, cu o inimă sfîșiată de durere, mî lupt cu o bîlă crudă și neîmblîndită, caut a căștiga timp asupra-î și a o întrece în iuțelă, ca să pot lăsa fraților mei aceste pagine din viața părinților noștri, și cađ sleit de puteri, mistuit prin silințele ce fac. Cu tîte aceste temeuri de descurajare, sufletu-mi te slăvesce încă, îndeită libertate și deși ômenii sîngiurilor aũ îvelit cu maramă negră dulce fața ta, crede că va veni ziua fericită, ziua isbîndirii, cînd omenirea întregă se va scula spre a sfîșia acest vîl și dușmaniî tei se vor împetri la vederea sîrelui seî de lumină; atunci nu va mai fi nici un om rob, nici nație rîbă, nici om stăpân pe altul, nici popor stăpân pe altul, ci domăirea dreptății și frăției! Aceste cuvinte ce odată am dat de devisă nației mele, vor domni lumea; atunci așteptarea, visarea vieții mele se va împlini; atunci toți Româniî vor fi una liberi și frați! Vai! Nu voiî avea noroc a vedea acestă zi, deși eu asemeni am muncit și am pătimit pentru dreptate, și cel diu urmă al meu cuvînt va fi încă un îmniție țera mea mult dragă!“.

Sermanul Bălcescu . . . cît de bine a simțit el, că nu va ajunge ziua aceasta; ziua unirii serbată de opt milioane de Români!

Simțimintele cele mai duiöse, patriotismul cel mai curat, exhală din fie-care cuvânt! câte lacrimi vor fi curs din ochii celui ce scria rândurile acestea și câte nopți albe o fi petrecut Bălcescu în grija țerii sale! Și când ne gândim că vorbele profetice ale muribundului din Héyres, cădiau ca roua pe inimile rebegite ale nemuritorilor luptători români, exilați în pământuri străine, pentru crima de a-și fi iubit prea mult patria lor! . . .

Voind să mai revadă o dată pământul iubitei sale țeri, Bălcescu părăsi Parisul și se îndreptă către țară; dar sorta îi refusă și această ultimă fericire; „Vodă Știrbei opri pe sermanul muribund de a călca pe pământul țării românești, al cărei sin hrănea atâtea scorpîi și jivine; îl opri pe el, care-și jertfise totă viața spre fericirea și mântuirea acestei țeri, care grămădise în sufletul său durerile unui neam întreg!“*)

Și ca Dante o dinfără, Bălcescu de aci înainte, răătăcește din loc în loc, muncit de dorul de a călca încă o dată pe țerna străbunilor sei! Respins de prințul Știrbei, el se îndreptă înspre Constantinopol tot cu gândul că va putea căpeta îngăduirea de a se reintorče la căminul părintesc; și aci însă se refusă favorea acesta, și atunci, doborît, de tristeță sdruncinat pâna în adîncul sufletului de nepăsarea și crudi-meia ce o întăluise, stein și stingher, se întorče tot pe mare, către apus, purtând cu sine ca și fratele lui transilvănean, Șinkai, singura lui avere: scrierile sale.

În ziua de cinci Octombrie 1852, el ajunge pe malul înflorit al Palermei: căutând sub călduroasa climă a Siciliei alinarea suferințelor sale. Aci își petrecu el, cele din urmă

*) Dl. Gr. Tocilescu.

dile și, când sôrele dîleî de 16 Noembrie 1852, veni să lumucze pămîntul, Bălcescu, fără nici un delir, fără cea mai mică agonie, întrase în nôpțea vecinicieî.

El muri departe, de ai sêî, pe patul unei ospătării streine, în țeră străină, lipsit până și de cea din urmă mângăere: îngrijirile ce se dau unui muribund; nimeni nu fu acolo să-î cumpere un loc la cimitir. Nepesători, rădicară cioclii pe streinul din ospătaria „Alla Trinacria“ și-l aruncară pentru totdeauna în grôpa de obște a sêracilor din monăstirea capucinilor de la Palermo.

*)Alexandri a tradus în limba poporului, ultima gândire a martirului Bălcescu de pe pragul vecinicieî:

Bălcescu murind

„De pe plaiu 'nstreînării
Unde zac și simt că mor
De amarul desperării
Și de-al țarei mele dor
Ved o pasere voiosă
Apucând spre răsărit
Și o rază luminosă
Și un nour aurit.

Rază vie, căletore
Unde mergi cu dorul meu?
Am solie 'nvietore
De la sfîntul Dumneșeu:
Să depun o serutare
Pe al țării tale sin,
Și s'aduc o alinare
Jalnicului tîu suspin.

Păsărică sburătore
Unde mergi cu dorul meu?
Am solie 'ncântătore
De la sfîntul Dumneșeu:
Să duc glas de armonie
Țermurilor romănesci,
Să vârs dulce veselie
Inimilor ce jelescî!

Nourăș pătruns de sôre
Unde mergi cu dorul meu?
Am solie roditore
De la sfîntul Dumneșeu:
Să mă las în Romănie
Ca să creșcă miî de flori
Pe frumoșă ei câmpie
Ce o plângi adese ori.

*) Extrasă din biografia lui Bălcescu, de Dl. Gr. Tocilescu.

Du-te rază strălucită,
Du-te mică păsărea,
Și pe țera mea iubită
Mângăiați-o 'n lipsa mea!
Iar tu, nour de rodire
Fă să crească, în sinul senu,
Cu verzi lauri de mărire
Flôrea sufletului meu”.

Să-î analizăm acum opera lui capitală: „Istoria Românilor sub Mihaï Vodă Vitezul“. Opera întregă e împărțită în două tomuri. Fie-care tom cuprinde 4 capitole, cari, toate unesc talentul literar, limba limpede și curgătoare, adâncilor cunoștințe istorice. Cel mai de samă capitol însă, e fără îndoială „Călugărenii“. Să citim împreună câte-va pagini din acest sublim capitol, ca să ne putem forma o convingere proprie de însemnătatea și valoarea lor. (Bălcescu, pag. 118 127, 128 . . .)—și apoi termină prin câte-va rînduri de un dureros patriotism: „Ast-fel fu acea vreduică de o neștersă aducere aminte și de bătae de la Calugărenii, în care Români scriseră cu sabie și cu sânge pagina cea mai strălucită din analele lor! Românul trece acum cu nepăsare prin aceste locuri sfinte, fără ca nimic să-î aducă aminte, că pămîntul ce calcă e frământat cu sângele păinților săi și acopere ăsele vitejilor!“

Cum vedem, stilul lui Bălcescu e mai mult literar de cât istoric. Bălcescu întrebuintează în istorie figurile poetice, ceea ce nu mai e permis astăzi. Stilul lui nu e un stil istoric în înțelesul de azi. Pe vremea lui istoria nu era privită ca știință, ci ca o operă literară, așa că se putea scrie în figură. Astăzi istoria e știință prin ea însăși. Marele savant, Auguste Comte, întemectorul „Sociologiei“, clasifică

istoria ca făcînd parte din astă vastă știință modernă. Ca și geologia ce se ocupă cu fazele prin cari a trecut pămîntul, istoria urmărește evoluția omenirii, și așa fiind, ea e o știință și trebuie scrisă decî fără figurî; stilul limpede, viu atrăgător, nu însă figurat. Ca scriitor istoric însă, Bălcescu e cel I-îu istoric critic al nostru. Putem dice, că Bălcescu a fost pentru noi ceea ce a fost Thierry sau Guizot pentru istoria Franciei.

*) „Șinkaiu pôte fi un bun cronicar, un istoric chiar, dar nu-l putem compara cu Thierry, pentru că, în „Chronica“ sa, nu se vede sufletul istoriei, — descernemîntul faptelor, critica lor, — ci o grămădire de material fără regulă, fără spirit critic. Meritul lui Bălcescu de a cultiva în acest mod nou știința, e cel al unui discipol credincios profesorului sîu, pentru că istoricul nostru s'a format în școla lui Thierry. De aceea unele pagine din scrierile sale sînt direct inspirate de operele istoricului frances. Se deosebesce însă de acest din urmă prin faptul, că el nu e numai istoric ci și literat, el caută să nu dea numai cunoștințe abstracte cititorului, dar să-l și impresioneze“.

Bălcescu e cel I istoric—artist ce-l posedă literatura noastră. Patriotismul cel mai pur, un entusiasm sincer pentru marile principii ale lumii moderne, aspirațiunile cele mai generose pentru viitorul patriei, însuflețesc opera sa capitală și-i dau acea căldură comunicativă, ce o simțim la citirea acestor pagini nemuritoare. Dictată de simțimintele cele mai înalte, ea respiră adesea o solemnitate cu adevărat antică, și un farmec deosebit se revarsă asupra acestei mărețe opere, rezultatul unor cercetări îndelungate și conștiincioase.

*) „Columna lui Traian“ Gr. Tocilescu.

Până aci l-am vedut pe Bălcescu ca istoric, să-l analizăm ca literat. Ceea ce încununază scrierile și talentul lui, e o bucată poetică, o poezie în prosă, un mărgăritar al literaturii românești: „Cântarea României“. Alexandru crede, că autorul acestui poem ar fi talentatul moldovean Alecu Rănușu, mort în florea vârstei, care ar fi compus cântarea în limba franceză, și Bălcescu ar fi tradus-o numai. Chiar de am primi părerea acesta, meritul lui Bălcescu încă e mare, căci a știut să redea într'o limbă atât de curată, de dulce și de armenioasă, un astfel de poem.

Ar trebui să adâncim foie cu foie întreaga poezie, ca să-i putem gusta și pricepe totă frumuseța; cum însă spațiul nu ne îngăduie, să urmărim iarăși împreună un fragment minunat ca fond și ca formă:

. . . . „Care e mai mândră de cât tine între toate țările semănate de Domnul pe pământ? Care alta se împodobesc în zile de serbătoare cu flori mai frumoase, cu grâne mai bogate?

Verdi sunt delurile tale; frumoase sunt dumbrăvile și pădurile spânzurate pe cîstele tale; limpede și dulce e cerul tău; munții tei se înalță trufași în vîsduh; riurile, ca un brîu pestrițat oculesc cîmpurile; nopțile tale încântă auzul . . . Pentru ce zîmbetul tău e așa de trist, mândra mea țără?

(Va urma)

Olimpia Teodoru

Amintiri de tinerețe

Cât sunt de dulci amintirile tinereței și mai cu seamă acele amintiri ale vieții de studiu cu iluziile ce

tănerul își formeză, când se lasă a fi legănat pe brațele himerelor întraripate, destinat fiind de cele mai multe ori de a cădea în prăpastie, când acele aripi se vor muia—ceea ce nu întârzie întocmai ca ale lui Icar, sub influența, nu a razelor sôrelui ca în povestea mitologică, ci sub aceea a rēutăței și dușmăniei dintre ômenī, cari, nefiindu-le de ajuns propria lor suficiență și mediocritate, voiesc să reducă la nivelul comun pe ori-cine ar cuteza să se înalțe mai sus de cât dinși.

O! timpuri de fericită amintire, timpuri de farmec și încântare, ani ai tinereței mele scurse prea de grabă și pentru totdeauna, ve slăvesc! Acea viață plină de încântări, care pare că nu are să se mai sfirșască, îmi presintă acum, prin prisma pozitivismului vârstei mature sub care o privesc, ca nisce stațiuni de odihnă bine-făcătoare, întocmai după cum se presintă oazele deșertului călătorului obosit și însetat. Cu ce nesațiu ve sorb dulci amintiri ale copilăriei și ale adolescenței, cari veniți să-mi mângăieți orele de chin și turburare, ce mă muncesc acum!

Când le evoc, aceste amintiri formeză ca un kaleidoscop, prin varietatea impresiunilor resimțite odată.

Dar din toate partea veselă și hazlăie descreșese mai bine fruntea cea împovărată de gânduri și de grijile căsnicieī, cari abia’ți dau răgaz ca să te poți lăsa în voia acelor dulci amintiri. Amintirile de ieri sunt amestecate cu grijile de mâine pe cari și le cășuneză micile ființi, cari ’ți întind brațele dicându’ți: „tată” scump nume rostit de nisce buze nevinovate! Spre aceste mici ființe și plecă capul tănerul de ieri, adī matur

măine betrăn, continuând de a trăi pentru ele și numai pentru ele, gășind fericirea sa în fericirea lor, în zimbetul drăgălaș ce flutură pe coraliul buzelor lor!

Printre amintirile tinereții, ale vieții de student, am spus că'mi place să evoc mai cu deosebire pe acelea ce sunt de natură a'mi descoperi fruntea: pe cele hazlii.

Una dintre aceste multe 'mi veni în minte de astă dată și credând că voi face și pe lectorii mei să zîmbescă puțin, o transcriu aci astfel cum'mi apăru mie adineori, într'un minut de mulțumire și voieșie.

Printre studenții, străini „exotici“ cum li se dice pe acolo cel mai exotic fără îndoială era un tēner—tēner . . . de . . . vorba vine, căci tinerelul nostru apropia vârsta de 40 ani—anume Tom . . . etc. Acest tēner, care se distingea în multe feluri, ținea să se distingă și în privința numelui. Degustat de fastidiosul „sufix *cu*, care termină mare parte din numele romănesci și care n limba francesă, din păcate, are—după modul cum pronunță francesii această silabă—un înțeles cu totul neplăcut, a imaginat să prefacă silaba *cu* în *cau*, părăndu-și-se că ar suna mai bine la ureche și să întitulă dar pe cărțile sale de vizită—căci avea și cărți de visite, ea orî-ce tēner care se respectă—cu acest grațios nume: Tom . . . *cau*. Încercarea lui de a'și modifica numele în sensul pe care 'l credea el mai cuviincios a prins, și de atunci toți 'i dic astfel: Tom . . . *cau*. „Acest Tom . . . *cau*—pardon, tēner student—care de'și departe de a semăna cu un Adonis, pretindea, că descinde dintr'insul, se mai măgulea pe lângă

cualitățile sale de ordin fizic și cu cele de ordin intelectual precum și cu maniere elegante căpătate la Fefelei, unde fusese de pe timpuri, pare-mi-se, ajutor de judecător de ocol, cu titluri tot de la Universitatea din Fefelei.

Cu aceste înalte și academice titluri tinerul nostru „debarcheză“ într-o bună dimineață în Belgia pentru ca să se mai perfecționeze—termenul consacrat—în știința dreptului, pe care voia s'o adâncescă cu adâncu'i spirit fefelean. Reușește a fi admis să se prezinte la candidatura în drept pe care nepregetătorul nostru ex-ajutor de jude se ascepta s'o ia cu asalt. Contra tuturor asceptărilor însă cade în . . . năs, Această cădere a lui Tom . . . cau și ciuda sa năștrasnică se concentrează totă asupra unuia singur din examinatori. Acesta era profesorul X. Acest resimțiment a lui Tom . . . cau era întreținut și de colegii sei care 'l ațîțeau mereu, spuindu'i că acela dintre dascăli 'i a făcut tot pocinogul, arătându'i și motivul pornirei vrăjmășesci a acelui profesor:

—Scii me, de cete-a trântit X . . . ?

—De ce? . . .

—Ai dis, că nu 'i place capul teu.

Să fi vedut atunci pe Tom . . . cau cum oprea în loc pe cunoscuți spuindu-li: —Ia ascultă, am aflat de ce X m'a respins.

—Inchipuesce 'ți mon cher, că nu'i place capul meu!

La auzul acestora interlocutori se tăvăleau de ris. Era o halima întregă și'mi aduc aminte de a fi ris și eu cu multă poftă, ba chiar în momentul când

scriu aceste rînduri sunt cuprins de un acces de hilaritate, care 'mî dilată într'un mod plăcut splina.

Intors în țară, același Tom . . . cau pretinde a i se rosti titlul de Doctor alături cu grațiosul său nume și se înscrie în baroul unui oraș de provincie. Aci 'și cumperă un ghiozdan spre a'și duce dinaintea instanțelor judecătorești autorii din cari 'și propune să facă citațiune, spre a prosti pe judecători și cum i se pare că 'i ar scădea din demnitate dacă 'și ar aduce singur ghiozdanul, 'și tocmesco un băetan de 12-13 ani spre a duce desaga—pardon, ghiozdanul, sau dacă vreți mai pe franțuzesce *servietta*—d-lui avocat-Doctor sau Doctor-avocat. Pe acest băețăș 'l trimetea înainte cu ghiozdanul, dupa cum în basmele noastre *Smeul* 'și trimetea înainte buzduganul, iar D-l avocat urma la o distanță respectabilă scumpul său odor, în care se afla închisă totă știința, ce nu avusese loc în capul său. Ce ve închipuiți că era la tribunal, când avocații vedeau că apare ilustrul ghiozdan și nu mult în urmă pe demnul său posesor? Se încingea un rîs așa de comunicativ, în cât era cu neputință să nu te molipsești. Deja la aparițiunea ghiozdanului avocații 'și dădeau cotele dicînd: „Ghiozdanul D-lui Doctor“; când însă apărerea și posesorul ghiozdanului o serioșitate reu conținută 'i cuprindea pe toți și cu o voce solemnă articulau cu toții: „Salutăm pe D-l Doctor“, iar D-l Doctor, mândru ca un păun, catadicsa să le întindă verful degetelor. Nu mai vorbesc de succesele sale oratorice la bară; acestea se înțeleg de la sine. Era un Jules Favre, un Lachiaud, tot ce voiți să fie, o glorie a baroului din B.

Astădî, marele nostru avocat, sătul de succesele

dobândite la bară, este judecător de ocol la ocolul vitelor—me iertați, m'a luat gura pe dinainte—vreăm să zic la ocolul Vitan, cu reședința în târgul Cucu-Văiei, unde împarte dreptatea norôdelor, fericite de a poseda în sinul lor un doctor autentic cu diplomă saū batalama nu mai puțin autentică, iar cu știința cuprinsă în cărțile sale de drept, cari și ele sunt cuprinse în faimosul *ghiozdan*.

În fața acestui *ghiozdan* vă rog închinăți-vă.

Iar eu me închin cu plecăciune înaintea domniilor voștre.

M. G. V.

CELULA NERVOSĂ și modul său de funcționare

Se știe că fie care mare sistem al organismului ome-nesc este format de o enormă acumulațiune de elemente forte mici cari sunt celulele. În fie care sistem, celulele sunt de forme speciale, ele sunt toate reunite între ele în raport cu nervii și cu vasele sanguine și limfatice.

Sistemul nervos al cărui rol este atât de delicat este constituit din celule complicate a căror cunoșcere și raporturi nu sunt bine stabilite de cât de puțin timp.

Altă dată se considera celula nervosă ca o mică masă poligonală cu ore cari prelungiri plecând de la unghiurile figurei ast fel formate.

Dar de câți-va ani căutările lui Nissl, Von Lenhossek Ramon y Cajal, Golgi, etc., au aratat că celula nervosă era cu mult complicată. Metode de preparațiune foarte delicate

au permis de a recunoște în celula nervoasă o materie amorfi în care sunt distribuite fâșii de fibrilore formând o rețea destul de regulată între ochiurile cărăia sunt îngămădite grăunțele unei substanțe amorfe (cromatina). Din celulă pleacă o mulțime de prelungiri mergend în toate direcțianile și cari nu se pôte mai bine compara de cât cu firele unei rădăcinii de arbore.

Aceste prelungiri sunt foarte mici. Ele sunt sbârlite la suprafață asemenea unor ghimpî cari acoperă ȳre cari tije vegetale.

Pentru ce acosta dispozițiune atât de complicată? cercetările autorilor citați mai sus, la cari, pentru partea fiziologică, este drept de a uni numele profesorului Mathias Duval ne vor explica.

După prelungirile celulelor, acești savanți au vedut că ele nu se continuau unele prin altele, ele sunt numai apropiete unele de altele: în atingere și nu în continuitate. Acosta dispozițiune păru mai întâi paradoxală și incompatibilă cu idea ce se făcea de trecerea influxului nervos considerat ca comportându-se în același mod ca curentul electric, și trebuind a lucra ca conductorii neîntrerupți.

Dar în prezența acestora dispozițiunii particulare, prelungirile celulare, imensă cantitate de ghimpîșori care se sbârlesc se pôte înțelege că contactul putea fi intim între aceste elemente nervoase, și că influxul putea asemenea trece de la unele la altele, cum curentul electric pôte trece de la un fir la altul, când aceste fire sunt fixate unul în prelungirea celui lalt.

Maî mult acosta dispozițiune de elemente nervoase permite de a înțelege mecanismul unor ȳre cari fenomene fiziologice cum este somnul. Ce se vede într'adevăr când se

omorâ bruce un animal în plină activitate (cum a făcut D-ra Stefanovoska) și dacă se examinează celulele nervoase imobilizate în forma lor în momentul morții prin reactivi (materii colorante, săruri de aur și de argint)?

În acest caz, prelungirile celulare sunt expuse, lungite sbârlite cu un număr imens de ghimpișori. Diu acest fapt contacturile ramificațiunilor celulare între ele sunt intime și în mare număr.

Dacă, din contra, s'a omorît animalul în timpul somnului se ved prelungirile celulare, strânse sgârcite; ghimpii au dispărut intrați în interiorul filamentelor nervoase. Un simplu examen arată că raporturile dintre perii celulelor sunt infinit mai puțin marcate ca în starea când animalul nu era adormit. Numai de cât conclusia se impune. În primul caz curentul putea ușor a se transmite de la un filament la altul, dar în celalt nu pôte trece de cât cu greutate mare.

Ast-fel ușor se pôte explica somnul, în timpul căruia activitatea cerebrală este considerabil micșorată, pentru că atunci influxul nervos plecat de la periferia corpului nu pôte de cât cu anevoință să câștige centrele nervoase și invers.

Acosta este tocmai verificațiunea histologică a teoriei somnului care a fost propus de profesorul Mathias Duval puțin după publicațiunea primelor lucrări ale lui Ramon y Cajal.

Când animalul a fost foarte obosit lucrurile se complică încă: nu numai prelungirile celulare sunt strânse și spini lor au dispărut, dar încă corpa celulei însuși se stringe, masele materiei amorse ce ea conține pôte dispărea în parte sau a ina o dispozițiune regulată.

Ast-fel este schema foarte generală a dispozițiunei sistemului nervos așa cum se admite astă-dî. Conescințele acestor

fapte sunt nenumărate. Se înțelege, s-ex. că toate stările fiziologice ale sistemului nervos pot a se explica prin funcționarea mai mult sau mai puțin perfectă a celulei de o parte, și de altă parte prin transmisiunea mai mult sau mai puțin jenată și ast fel mai mult sau mai puțin modificată a influxului nervos. Din punctul de vedere patologic o mulțime de stări particulare ale sistemului nervos, fără leziuni importante, pot a se explica prin turburări în funcționarea sau conductibilitatea cutăruia sau cutăruia din aceste grupuri complexe formate prin asociațiunea elementelor nervoase de la periferie până la centru, apoi invers și căroro li s'a dat numele de *neurone*. Dacă între altele se face a interveni modificățiuni în grăunțele de cromatină ce conține celula, se vede că mecanismul producător al numărului de fenomene nervoase se explică ușor.

Dacă voim exemple iată: un neurastenic slab, deprimat fără forță nici curaj este ast-fel, pentru că prelungirile celulare sunt reu ramificate sau sgârcite, lipsite de firile lor cari nu pot eși și prin urmare în contact neîndestulător cu cele-lalte elemente nervoase. Influxul nu poate trece ușor și atunci adesea celulele sale² lucrează încet, grăunțele de cromatină sunt în exces; ast fel se explică starea sa morbidă. Mai mult încă, contactul între filamentele nervoase nu se mă face și individul poate deveni paralisat. El se va vindeca îndată ce contactul va fi din nou făcut.

La cutare subiect nervos, iritabil, exitabil chiar, ramificațiunile celulare sunt prea lungite, spinii exagerat eșiți. Celulele nervoase dacă sunt supuse unei munci execive: influxul nervos este supra abundent, trece ușor și prea repede.

Aceste exemple, dealminterea schematică, și cari s'ar

putea înmulți arătând aplicațiunile la fisio-psihologie, arată cum recentele descoperiri histologice și biologice asupra s'structurii sistemului nervos au adus o adevărată revoluțiune în toate ordinele de cercetări îndreptate în acest sens.

Capitan

Tradus din revista „Natura“ de
George Niculescu Dacu

CLIFE

Stau pe un trunchiū bătrîn de nuc, și urmaresc cu ochii, o cărărușă, ce șerpuesce pe cōsta delului până jos în fundul văii. Ea vine de departe, din năuntruțrul t'rgului d'impreuna cu șoseaua, trece pe lângă biserica domnescă, pe lângă țintirimul părăsit apoi pe lângă trunchiul de nuc pe care șed; de aci lasă șoseaua să cate pe indelete în drumul carelor, în zigzaguri mari și arcuite, iar ea, grabită, se îndreptă mai vițe, s'asvirle 'n fundul văii, pașește saltăreță, o punte nouă frumos cioplită în piatră, sub care se prăvale nebunatacul șipot „Hăulita“. De aci iar urcă culmea încă verde, în care stă înfipt „schitul Bradului“; apoi--la porțile schitului, cărărușa se slirșesce ca întrebările unui discret, în fața unei taine. Din colo de porți, se pituleză tiptil, tiptil pe sub trifoiul verde, pe lângă ziduri, până la arhondarie, și de aci până în pragul tocit și scufundaț al paraclisului.

Și cum stau așa — și-mi lunec ochii pe cea mai

frumôsă pagină a naturii, cu ilustrațiunii din ținuturile Vrancei, me întreb: Găsi-voiŭ ôre în cuvinte—aquarele —cu care să me încumet—ca s'o pot imita cu succes?

Valea asta verde, tainică, șovăitoare, ca indoiala în sufletul unei feciôre, șipotul—săltăreț și sgribulit de vînt!—De gôba încerc!

Unde aș putea ôre zugrăvi purpura din virful delului, în care sôrele se învăluce pe nesimțite, și acele rađe dulci șterse ce lasă valea în umbră—și se respiră ca o corônă luminôsă în jurul crucii de pe clopotniță și acele virfuri lumnate de deluri, ce se întunecă— încetișor, se depărtază, se duc să spue munților că sôrele a apus, că-i frig, că bruma a se cadă, căi trebuie să intre sub haina fumurie a serilor de tómnă.

Chiliile micuțe,—vechi, dărăpănate, stau neclintite, pe culmea povîrnită, pe când clopotnița mai șubredă, se mișcă în restimpuri cu un sclrșit tînguitor, și clopotul dăngăie, aiurind în adincurile văei, rar, lin, perdut.

În depărtarea văii, câte-va căsuțe singuratice; iar printre ele rêslețite—câte-va oi—ce vin de la pășunae. Talanga lor rêsună mai perdut, ca dangătul de clopot, și cum se perd — pe cărăruși piezișe, și mai perdut le chiamă doina ciobanului, ce liniștit și fără grije le mină de pe urmă.

În jos de schit, o ogradă de scînduri, strălucitor de galbene, svirlită, ca o glumă bine pusă, pe o colină verde și smălțată de romănițe; mai colo, îndrepta —o vâgăună de puț pârăsit;—în stînga, deluri și vâlcele—acoperite cu vii, ce par că infruntă verdêța și

liniștea văii, cu frunzele lor galbene, chircite de brumă, printre cari foesc sgomotoși—culegătorii de pământ.

În depărtare, șuvoiul argintiu al șușiței, ce șerpuesce printre culmile Sovejei și Vizantei, un preludiv al frumuseților din munții Vrancei.

Inchid ochii pe jumătate—și de pe trunchiul vechiu de nuc, visez atâtea—și câte nu-mi amintesc

Brumose seri de toamnă, petrecute în **Valea Bradului**—această miniatură a Agapiei—unde atâtea—frumose privesci—ți încântă privirea și îți înaltă sufletul, împar **clipe** pline de o liniște senină reversătoare peste întreaga ființă—peste întreaga viață, —**clipe**—pline de dor și de singurătate, flori albe—cari vor împodobi cu frumuseță și mirosul lor, mânuachiul celor lalte flori culese în viață și care toate-au acelaș nume: „**aducerile aminte**“!

Simca

Valea Bradului

In Iernă . . .

A sosit în fine Ierna. Albeța inocenței a îmbracat întreg pământul. Acest vestmînt nou dar trecător, a schimbat aspectul câmpurilor.— A cădut gerul peste inimă și peste gânduri;— glasul spiritelor rele pare că a amorțit, sub învelișul înghețat.

Doriam de mult un timp frigos și înghețat, căci schimbarea naturei îți dă în tot deauna impresiunii noi, îți schimbă direcția gândirii, te face mai bun ori mai rău, mai vesel sau mai trist după cum e și felul schimbării.—

Omul simte necutenit necesitatea unei variații, fie acea variație în mediul cel mai apropiat lui, fie în întreg universul. O zi sau o noapte senină, luminosă, liniștită ne predispune la gândire limpede, la închipuiri mai realizabile.

Din contra, un cer posomorât, o păclă densă, ne îngreuează gândirea, ne face să fim triști fără cauze, întâmpinăm obstacole la ori-ce întreprindere am cerca să ne îndrumăm cugetul.

Ori-cine a observat natura în diversele ei stări și a studiat sufletul omenesc mai de aproape, a găsit, de sigur, o mare analogie între schimbările fenomenelor sufletești și schimbările fenomenelor naturale.

Însă schimbarea adusă de vreme este o lege fatală, ea nu are nici o stavilă, nici un sfârșit, găsindu-și un fel de mângăiere în sorta obștască.— Schimbarea pricinuită însă de suferințele morale e tristă ca mărta și apasă sufletul ca un sentiment dureros, care de multe ori îl zdrobesce.

Primblându-te Iărna într'o luncă, când vezi copacii despoiați de podoba lor verde și fubrăcați în haina albă de zăpadă, când ochiul nu întâlnește nici macar foi uscate risipite de crivățul geros, atunci priveliștea acesta tristă disfășurată vederii noastre, ne deșteaptă în suflet idei melancolice, triste, reverii nedeslușite și te gândesci la . . Iărna vieții.

Pământul ce acum e troebit, nu de mult era acoperit c'un strat de gingașe flori, felurit colorate. Amintirea celor duse și vederea celor prezente, îți îndreaptă gândul la vre un suflet iubit, un părinte bun, pe care intuiericul crud al morții ți l'a smuls pe neașteptate și fără milă, lăsându-te prin răpirea lui, pradă neînduplecatei sorții, atunci găsești o asemănare tristă între viața lui și aceea a plantelor și

dică, că așa se trece tot ce e bun și frumos în lumea aceasta.

Natura, observată în oră ce anotimp ne prezintă frumuseți desăvârșite, pe care nici arta nu le poate imita.

Tot ce crează, omul e o sărăcie viclenă a realității.

Geniile cele mai mari au simțit în totă viața lor o durere nesfârșită în fața naturii. Ei cari vedeau, auțiau și pătrundeau adânc tainele naturii, de câte-ori, pentru a se apropia mai mult de ea, n'au reinceput de mai multe ori același subiect.— Câte volume întregi nu s'au ars și câte pânze mari nu s'au rupt !

Peisajele de Iernă sunt nespuse de triste, dar prin tristețea lor au ceva frumos.— Urmărind rotocolele de fum, eșit din căminul vre-unei case, pare că te ridici cu mintea, tot mai sus, în spre sferele tăriei și alergi după ele ca după un ideal măreț.

Aceste toate le putem observa numai exilând sufletul în senine contemplațiuni, unde dispăre monotonia vieții.

Fie-care suflet omenesc păstrează ascunsă o singurătate, unde se izolează individul de el însuși, atunci când viața obicinuită îl obosese. Numai cu tine însuți poți fi cum vroesci, din momentul în care ai pășit în lume trebuie să te potrivești altora. Unul chinuit de neplăcerile existenței, se retrage într'un colț uitat de omeni și de aici admiră *liber* și *singur* priveliștele nespuse de frumoase și mărețe ale naturii.

O contemplare a firei într'o tăcere adâncă, o singurătate absolută, ne face să petrecem ore fericite, căci cele două din urmă e propriul nostru suflet.

Note extrase din carnet

În vederea celei de a doua probe cerută la examenul de definitivare, adică relativ la proba de practică pedagogică, subscrisul, consultând mai multe opuri de Metodică, poveșuitoare și călăuze privitoare la predarea lecțiilor, a alcătuit câte un plan tipic pentru fie-care din subiectele ce ar fi putut căde la sorți, candidaților. În credința că aceste schițe vor putea folosi macar cât de puțin, colegilor, în special acelor cari nu au încă dobândit titlul definitiv, le dau publicității, precum urmază:

I. LIMBA ROMÂNĂ

1. CETIREA

a) *Bucăți de cuprins moral: narațiuni, basme, fable în prosă.*

I. 1) Conversație potrivită cu școlarii, prin întrebări și răspunsuri, spre a ne duce la țelul hotărât.

2) Anunțarea lecțiunei. (Titlul piesei se scrie pe tabelă, dacă nu conține învățătura ce trebuie de scos după terminarea lecturii).

II. 1) Învățătorul narază cuprinsul întreg al piesei pe cât se poate fidel expresiunilor din carte.

2) Învățătorul cetescă înainte piesa, logic și estetic. Dacă piesa e mare, se împarte în mai multe unități metodice, cetindu-se pe rând, câte o unitate.

3) Școlarii cetesc unitatea metodică terminată de cetit de învățător. (Cetirea e deci alternativă).

4) Se face analiza logică a părții cetite, idem reproducerea ei, scoțându-se momentele principale, care se scriu de învețător pe tabelă, de școlari pe caete.

5) Se cetesce de cătră învețător și elevi, întręa bucată. (Invęțătorul cetesce numai dacă e timp)

6) Se privesc și se explică gravurile din carte, narându-se apoi istoriöra, de cătră elevi, după punctele de pe tabela.

III. Se compară piesa predată cu alta, cu care se asămăná, se caută fondul lor comun. Se scrie invęătura morală, de învețător pe tabela, de școlari pe caete, apoi se reproduce.

IV. Cum ar fi lucrat școlarii în casuri analöge. Se provöcă școlarii a găsi un cas, vre-o împrejurare, în care ar putea avea loc aplicarea preceptului moral dobândit.

* * *

b) Bucăți de cuprins real: materii de istorie naturală, de fizică, de chimie, descrieri geografice.

I. 1) Introducerea în lecțiune, prin întrebări și răspunsuri. 2) Țelul,

II. 1) Intuiția (în natură tablouri, gravuri din carte, desemn pe tabelă).

2) Invețătorul cetesce expresiv, întręa piesă.

3) Se cetesce piesa, de școlari, în întregime.

4) Analiza logică a bucăței, explicându-se vorbele neînțelese.

III. Folosul său paguba ce aduce omului, ființa, produsul sau fenomenul tratat. Comparație între poziția și raporturile climatice, între produsele și între

modul de ocupațiune și de traiu al diferitelor țeri și popore cu țara și cu poporul românesc. (V. „Povețuitor la cartea de cetire pentru div. III , an I, de Gh. I. Ionescu-Gion, V. Gr. Borgovanu, Gh. Stoinescu, Gh. N. Costescu și Gh. A. Dima, pag. 28).

2. Exercițiile de Memorie

a) *Poesia.*

I. 1) Se pregătesce lecția, prin înprospătarea noțiunilor necesare. 2) Țelul.

II. 1) Se cetesce poesia, de învețator, în întregime. Dacă învețatorul scie pe din afară poesia, se pôte înlocui cetirea cu recitarea.

2) Se cetesce poesia de școlari.

3) Se face analiza logică, explicându se cu amănunțime, conținutul și cuvintele mai grele de înțeles. Spre acest scop se cetesce poesia, frasă cu frasă, orî —dacă e în strofe— se cetesce câte o strofă.

4) Învețatorul cetesce încă o dată, drept model, poesia.

5) Se provocă școlarii, să spună poesia cu vorbele lor. Se abstrage ideia fundamentală, morala fablei.

Autorul, biografia lui pe scurt.

III. Aplicarea moralei scose la un exemplu din viața practică; memorisarea, cântarea. Învețatorul va arăta elevilor, cum aū să reciteze poesia.

b) *Proverbul.**Ţelul.*

I 1) Se scrie proverbul, pe tabelă, și se cetesce de către un școlar.

2) Justificarea motivată a înțelesului literal al proverbului.

3) Expunerea înțelesului figurat, prin mijlocul povestirilor; generalizarea acestei expunerii. (Se scote în vileag, adevărul cuprins în proverb).

II 1) Înțeles contrar. Exemplu:

2) Căutare de proverbe analoage.

3) Aplicații variate și gradate: materiale, intelectuale, morale, religioase și sociale, se găsesc de elevi, cu ajutorul învățătorului.

* * *

c) *Maxima.**Ţelul*

I 1). Se scrie maxima pe tabelă și se cetesce de către un școlar.

2) Se provocă școlarii, a spune înțelesul literal al maximei.

3) Se povestesc o narațiune, din care să reiasă maxima și să generalizăm această povestire. (Se scote în relief, adevărul cuprins în maximă).

III. Aplicații (urmări, învățături).

Notă. Pentru alcătuirea schiței proverbului și a maximei m'am servit, în special, de „Planuri generale“ de Achile B. V. op. tradus de d-nul Matei Rădulescu.

* * *

d. Ghicitorea

Țelul.

1) Se scrie ghicitorea, pe tabelă, și se cetesce în întregime, întâiu de cătră învețător, apoi de școlari.

2) Se cetesc treptat părțile ghicitorei (care de regulă sunt doue), de școlari, cerendu-li se înțelesul fie-cărei părți.

Se îndrumă la deslegarea ghicitorei.

3) Se cetesce ghicitorea, din nou. Învețătorul face pe școlari să observe că fie-care notă de sine și toate împreună se cuvin numai obiectului din ghicitore.

III. S'o spună acasă, s'o memorizeze, s'o scrie din gând.

Vasile Costăhescu

Învățătorul comunei Șoldănesci

Cot. Hârtop Jud. Suceava

Inventatórele

(*Du Chautauquan*)

Femeele sunt în general așa de puțin înzestrate de genul invențiunei, în cât substantivul *inventator* n'are fenomenul, în cea mai mare parte dintre limbi. Până în present, nu se găsia cu cale, de a se însera în dicționare, acest nume nefolositor. Lucrurile au să se schimbe fără îndoielă, acum când tinerele primesc aceiași instrucțiune, ca și tinerii. Precum avem doctorese, vom avea evident, peste puțin, *inventatore*,

D. Léon Maid a încercat de a scôte la ivelă, într'o revista americană, numele a celora care ar putea actualeminte

în Statele-Unite, a fi puse alătura sa în urma inventatorilor celebri. Ele nu sînt încă numeroase și titlurile lor nu sînt așa de serioase; dar acesta nu e de cît un început. Iată lista completă:

O tîneră din Lima (Ohio) a închipuit un procedeu prin mijlocul căruia este cu puțința de a extrage dintr'o tonă de unt-de-lemn, 10000 picîore cubice de gaz de eluminat.

D-ra Harriett Plumb a inventat un nou ventilator, cupeurilor drumului de fer;

D-ra Caterina Baloss, din New-York, o mașină de cusut borte.

D-ra Mary Burke, din Montpelier (Idaho), un spălător în fire de oțel subțiri ca firele de cânepă;

D-ra Batcheler, un instrument de îndreptat urechile reu conformate și altul propriu a face mai puțin desplăcute fisionomiile nesimetrice.

O dîmnă anonimă a inventat un orologiu de bucătărie conținînd o ctuvă cu gaz, un rezervor de vapor, dulap pentru bucate, pentru uneltelele bucătărei și o tăbliță pentru scris, în timp ce se pazesce mîncarea;

O dîmnă din Michigan, un vas de bucate, pentru usul lucrătorilor;

D-ra Lena Sittig, din Brooklyn, o nouă haină (vater-proof), impermeabilă căreia i-a dat numele de *duck's back*;

D-ra Westover, colaborătoare sirguitoare la diverse jurnale din New-York, o căruță proprie la măturarea strădilor, la încărcarea cîrbunilor de pămînt pe navî și la alte diverse întrebunțări;

D-ra Martha Costow, o nouă și ingenioasă combinațiune de semnale de nopțe.

D-ra Louise Dyer, o placă așezată în chip de a se

putea spala automatic, cu repegione și ușurință, ceea-ce scutesce timp și necaz profesorilor și elevilor;

D-ra Kate Eubank, din Oakland, o mobilă servind în acelaș timp de tualetă și de biurou de scris, și cuprin-dând tot ce e necesar la amândoue întrebuițările.

În sfirșit autorul amintesce că pe lista impegaților lui Edison, marele magician, figureză mai mult de douē sute femeî și că celebrul inventator le preferă barbaților pentru execuțiunea detaliurilor aparatelor.

Smaranda G. Gosmovici

Institutore la șola No- 1 de băeți din Tg. Nēmțu

Proverburî, locuțiuni proverbiale și fel de fel de idiotisme

Cu explicațiuni necesare.

(Urmare)

CIII. Cădere

265 *Om cădut*, adică fără nici o stare sau avere aprópe.

266. *Dacă va cade drobul de sare de pe horn, omórá copilul; ce se mă fac?* se dice fricoșilor care se tem până și de ceea-ce nu trebuie să se témă (făcendu-se alusiune la femeia din povestea în aseminea).

CIV. Cădătură

267. *E o cădătură*, adică fără nici-o putere, fără nici o samă, slăbănogitură.

CV. Călare

268. *Călare pe bêt, pe drum*, se dice de cel care n'are cu ce să se ducă, n'are trăsură, merge pe jos.
269. *Îl duce calare*, adică'l are 'n cap, mai mare.
270. *Stă calare*, adică mai mare peste toți.

CVI. Călcare

271. *Calca de trei ori într'un loc*, adică merg f. încet.
272. *Nu calc 'a șopă*, adică n'are semne de om de afaceri seriose.
273. *Calcă a om*, adică e destomic.
274. *Calcă mult*, adică costă f. mult.

CVII. Călcăiū

275. *Ț'arată calcăile și rei urma*, se dice de cel care nu e sigur de stat, e fugar.
276. *Le pune la călcăiū pe tote*, adică arata că nu'î pasă.
277. *Nici la călcăie nu'l am*, adică e mult mai inferior mic.
278. *Î ard călcăiele*, se dice celui prea aprins în dragoste.
279. *Mă duc cu călcăiele înapoi*, adică nu me duc.

CVIII. Calugarire.

280. *L-am călugarit*, adică l-am pedepsit.

CIX. Capac.

281. *L-a pus capac*, adică a încheiot vorba, de n'ăi ce mai dice.

CX. Căpetaiū.

282. *Fără căpetaiū*, adică fără de nici-un ce stabil.

CXI. Căpētuire.

283. *S'a căpētuit bine*, adică ș'a capetat o bună poziție (slujbă, zestre, etc).

CXII. Căpchiere.

284. *Par'e'a căpchiet*, adică se 'nvărtesc ca un smintit, ca un *capchiū* (ca oia căpchietă).

CXIII. Cărare.

285. *A prăpădit urma și cărarea*, adică s'a încurcat reu.

286. *Să ne cărăm*, adică să ne ducem și cu totul.

287. *Cara-te de aici*, adică fugi, du-te de aici!

CXIV. Cărăbănire.

288. *Să ne cărăbănim*, adică să ne ridicăm cu totul și nu mai avem ce căuta.

CXV. Cărbune.

289. *Cărbune acoperit*, se dice reutăciosului ascuns sau ipocrit.

290. *Iea cărbunele cu mână altuia*, se dice de cel care împinge pe altul a se amesteca în ceva așa de primejdios ca focul și apoi profită.

CXVII. Căruța.

291. *A rămas de căruța*, adică e rămas înapoi cu afacerile.

292. *M'o trimes Măriuța (mămuța), să umpli caruța; nu-i umple căruța șa seacă mânduța*, se dice de către copii, întindend mâna, când cer unul de la altul ceva, mai ales merunțelușuri bune de mâncare, ca să nu fie refuzați (de la povestea în asemenea, dac'o sciu).

293. **Căruța** 'n doue rôte, adică n'are mult de întors ș'o șterge . . . , se duce repede.

CXVII. Cățe

294. **Cățe**, adică femeie rea.

295. **Cățenua** de femeie, se dice unei rele femei.

296. *Țipă Cățenua*, așa'i e de frică, scie de frică.

(Va urma)

George A. Cosmovici
Tg.-Nemțu

Ortografia Școlilor Primare

(Urmare)

c) Semne mărunte (parentesa, apostroful, trăsătură de unire, citațiile, schimbare de vorbitor etc). și

d). Semne și combinații pentru a arăta originea sau etimologia cuvintului scris.

Din punctul de vedere al regulilor ortografice, scriitorii limbii române sînt împărțiți în două tabere și anume: *Etimologiști*, care țin la aplicarea semnelor și a combinațiilor făcute în vederea originii cuvintelor, și *Formaliști*, cari pretind a scrie după cum se aude —; mai ales, nu vor să fie samă de etimologia cuvintelor. Aceste categorii de scriitori însă

nu-şi pot aplica în totul pretenţiile lor; fiecare îşi are concesiuni peste barierele înguste ale principiului lor fundamental. Etimologiştii n'au litere şi semne pentru a arăta origina tuturor sunetelor şi fonetiştii n'au putinţa de a scrie întocmai după cum se aude; căci, toate sunetele vorbirii, înălţate la nivelul vorbirii literare, se schimbă, au alte sunete. Etimologişti în totă puterea cuvintului erau scriitorii români din epoca renascerii noastre, cari scriau aşa fel, ca să arăte orice cuvânt, aproape în litirile ce exprimau ultima fasă a cuvintului în limba mamă; iar fonetişti, întrucâtva erau scriitorii vechi, necărturarii, cari scriau precum au auzit, nici cuvintele nu le despărţiau.

Din aceste două sisteme, se pare, se aşteaptă recepţiunea oficială a celui de al-doilea; rămânând ca pretenţia etimologiştilor să fie satisfăcută de omenii devotaţi studiilor lingvistice, de filologi; şi iată pentru ce:

Scriitorul, când vrea să-şi aşternă pe hirtie gândurile sale, are nevoie de cel mai expeditiv condei, care să-i prindă şi să-i pue clar, fără zădărniciiri lateralnice, tot gândul lui. Ocupat de şirul raţionamentelor unei probleme ocupat de înlănţuirea motivelor unei hotăriri, e rău, e penibil, când te vezi întrerupt de pretenţia formei unei litere căci nu te interesează filologia; în acel moment ar trebui să fii nesupărat de dînsa. Dacă ne raportăm la scriitorul ordinar, sau la începător, lucrul e şi mai greu, căci: etimologismul cel mai tolerant, ortografia academică română sporeşte numărul literilor în mod simţitor, înmulţeşte regulile scrierii şi călcările lor. Se ştie că Academia recomandă: 2 feluri de *ă* (*ă* şi *ē*), 3 feluri de *î* (*â*, *ē* şi *î*), 3 feluri de *z* (*z*, *z* şi *s*), 3 feluri de *oa* (*oa*, *ō* şi *ūa*), 3 feluri de *ea* (*ea*, *īa* şi *ē*), 2 feluri de *e* (*e* şi *īe*), 2 feluri de *şte*

(ște și sce), 2 feluri de *ști* (ști și sci); și pe deasupra literele *x*, *y* și *k*, pentru cari avem literele *cs*, *i* și *c*, în total etimologismul academic are 15 caractere mai mult de cât necesităză limba clară, literară. Aceste 15 forme nouë ale literilor, răspund la o sumedenie de regule și observațiuni nepotrivite și înpovorătore pentru mintea fragedă a copilului, sau pentru condețul nu tocmai disciplinat al practicanților la birouri; și contribuie în mod netăgăduit la aspectul ortografic caraghios al compunerilor școlare și al tuturor actelor din cancelariile publice și private.

(Va urma)

Gh. Al. Ciobanu

Situația soc. „Propășirea“ corpului didactic din Județul Nemiț pana la 10 Ianuarie 1900.

Lei B.

4,713	30	Incasați până la 10 Ianuarie 1900, din cari.
4,304	lei	In 9 recipise a casei de Depuneri.
169	„ 95	bani, Numerar.
239	„ 35	„ Cheltueli, din cari.
		42 lei 85 b. Cheltuiți cu imprimare, condie, correspondențe etc.
	76	„ 30 „ Ajutor revistei „Propășirea“
		conf, art. 13 cap. II din statute
	120	„ 20 „ Chelt cu trei cantine.
	239	„ 35 „
<hr/>		
4,713	„ 30	Total

Casier, C. Parteni

Comptabil M. T. Pantazi